

บทนำ

ในบทนำจะกล่าวถึงลักษณะของภาษีสรรพสามิตโดยทั่วไปในหัวข้อต่างๆ คือ (๑) ความหมายของภาษีสรรพสามิต (๒) หลักการในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต (๓) การผลักภาระภาษีสรรพสามิตของผู้ประกอบการ และ (๔) ข้อดีข้อเสียของภาษีสรรพสามิต

ความหมายของภาษีสรรพสามิต (Excise tax)

"ภาษีสรรพสามิต" คือ ภาษีที่เรียกเก็บจากสินค้าหรือโภคภัณฑ์เฉพาะอย่าง อาจเก็บจากวัตถุดิบหรือสิ่งของในระหว่างที่กำลังดำเนินการผลิต หรือที่ผลิตเป็นวัตถุดิบสำเร็จรูป พร้อมทั้งจะอุปโภคหรือบริโภคได้ทันที

ฉะนั้น ภาษีสรรพสามิตจึงมีลักษณะดังนี้

๑. เป็นภาษีที่เรียกเก็บจากสินค้าหรือโภคภัณฑ์ ภาษีสรรพสามิตจึงมีลักษณะภาษีประเภทการบริโภค (Consumption Tax) ทั้งนี้เพราะหลักการในการจัดเก็บภาษีจากการบริโภคนี้อาจจัดเก็บได้ ๒ วิธี คือ เก็บจากการใช้จ่ายของประชาชน (Expenditure tax) และเก็บจากตัวสินค้า (Commodities Tax) ซึ่งในการปฏิบัติการจัดเก็บตามวิธีแรกนั้นมีข้อยู่มากมาย จึงไม่เป็นที่นิยมกัน แม้จะมีบางประเทศได้นำไปใช้แต่ก็ต้องเลิกไปในที่สุด ดังนั้น การเก็บภาษีการบริโภคจึงนิยมใช้วิธีเก็บจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์กันมาก และภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีการบริโภคชนิดหนึ่ง ซึ่งเรียกเก็บจากผู้ผลิตสินค้าหรือผู้ขายก่อนที่จะส่งสินค้าออกจากโรงงาน หรือส่งไปจำหน่าย

๒. ภาษีสรรพสามิตเรียกเก็บจากสินค้าบางประเภทเท่านั้น มิได้เก็บจากสินค้าทุกประเภทแตกต่างจากภาษีการขาย (Sales Tax) ซึ่งเป็นภาษีการบริโภคอย่างหนึ่งในข้อที่ภาษีการขายนี้เก็บจากการขายสินค้าทุกประเภทของผู้ผลิต ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก ในเมื่อได้รับค่าขายสินค้านั้น ส่วนภาษีสรรพสามิตเก็บจากการขายสินค้าเฉพาะอย่างโดยเรียกเก็บจากผู้ผลิตแทนที่จะเก็บจากผู้ขายรายย่อย จึงทำให้คล้ายกับว่าภาษีสรรพสามิตมีลักษณะเป็นภาษีการผลิตไป

๓. ในการจัดเก็บภาษีนี้ อาจจะถูกเก็บจากวัตถุดิบหรือสิ่งของในระหว่างที่กำลังดำเนินการผลิตหรือที่ผลิตเป็นวัตถุดิบสำเร็จรูป พร้อมทั้งจะอุปโภคบริโภคทันที แต่อย่างไรก็ตาม การเก็บภาษีจากวัตถุดิบนั้นไม่เป็นที่นิยมเนื่องจากมีข้อยุ่งยากและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษี และยังทำให้สินค้าสำเร็จรูป (Finished Goods) ซึ่งทำมาจากวัตถุดิบมีราคาสูงตามไปด้วย เช่น เกี่ยวกับการเก็บภาษีจากสิ่งของที่กำลังอยู่ในระหว่างการผลิตก็ไม่ใช่ที่นิยมกัน เช่น การเก็บภาษีจากสุราที่ทำการเก็บรักษา เพื่อให้คุณภาพและรสชาติดีขึ้น ตามกรรมวิธีการผลิตถ้าเก็บภาษีในช่วงนี้ ผู้ผลิตยังไม่สามารถจำหน่ายสุราให้แก่ผู้บริโภค ผู้ผลิตอาจต้องทำการกู้ยืมจากสถาบันทางการเงินต่างๆ เพื่อนำมาชำระค่าภาษีในการนี้ ต้นทุนการผลิตของเขาก็จะสูงขึ้นเท่ากับดอกเบี้ยที่จะต้องเสียไป ราคาสินค้าที่จำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคก็จะสูงตามไปด้วย ภาษีสรรพสามิตจึงนิยมที่เก็บจากตัวสินค้าสำเร็จรูปมากกว่าเก็บจากวัตถุดิบหรือวัตถุดิบที่กำลังอยู่ในระหว่างการผลิต

ภาษีสรรพสามิตอาจจะเรียกเก็บตามสภาพ (Specific) หรือตามราคา (Ad valorem) ถ้าเป็นการเก็บภาษีตามสภาพ เครื่องกำหนดภาษีได้แก่ จำนวนหน่วยขึ้นของสินค้า แต่สำหรับภาษีตามราคา ราคาของสินค้าจะเป็นเครื่องกำหนดจำนวนภาษีนั่น

หลักการในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต

เหตุที่มีการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตนั้น มาจากแนวความคิดพื้นฐาน ๔ ประการคือ

๑. ถือว่ารายจ่ายในการบริโภค (Consumption Expenditure) เพียงบางอย่างเป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษี (taxation ability) ได้ดีกว่ารายจ่ายในการบริโภคทั้งหมด ภาษีสรรพสามิตจึงจัดเก็บขึ้นเพื่อกระจายภาระภาษีออกไปตามสัดส่วนของรายจ่ายบริโภคที่เหมาะสมกับความสามารถในการชำระภาษีของผู้บริโภค

๒. เพื่อวัตถุประสงค์จะลดการบริโภคบางประเภทซึ่งผลที่ตามมาจากการบริโภคก็คือจะเกิดผลเสียต่อสังคมเป็นส่วนรวม และหรือเพื่อที่จะลดโทษผู้ที่บริโภคสินค้าประเภทนี้ โดยให้เสียภาษี

๓. เพื่อกระจายภาระภาษีออกไปโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภค และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจการของรัฐบาล ดังนั้นสินค้าใดที่ได้รับประโยชน์เป็นพิเศษจาก บริการของรัฐแล้วก็ควรจะเรียกเก็บภาษี

๔. ในระหว่างสงครามหรือขณะที่เกิดเงินเฟ้อ (Inflation) ภาษีนี้อาจ นำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อลดปริมาณการใช้สินค้าบางอย่างลง เพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ไปในทางที่จำเป็นมากกว่า

จากแนวความคิดทั้ง ๔ ประการนี้ ทำให้เกิดหลักในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิต ๔ หลักการ ดังนี้คือ

I. ภาษีสรรพสามิตที่จัดเก็บจากสินค้าฟุ่มเฟือย (The luxury Excises)

การที่จัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากสินค้าฟุ่มเฟือยนี้ มีสาเหตุในข้อที่ว่าภาษีนี้นี้จะมีข้อได้เปรียบกว่าภาษีการขายอันเป็นภาษีบริโภคอย่างหนึ่งตรงที่ผลของภาษีนี้นี้จะเป็นการกระจายภาระ ภาษีมากกว่าภาษีการขาย เพราะถ้าสามารถกำหนดประเภทสินค้าฟุ่มเฟือยที่จะต้องเสียภาษี สรรพสามิตได้อย่างเหมาะสมแล้วจะทำให้ผู้ที่อยู่ในกลุ่มผู้มีรายได้น้อยไม่ตองรับภาระภาษีมากนัก และสามารถหลีกเลี่ยงผลภาระภาษีแบบถอยหลัง (Regressive burden) ได้ แม้ว่า จะมีข้อยุ่งยากในทางปฏิบัติบ้างก็ตาม ประสิทธิภาพของการเก็บภาษีขึ้นอยู่กับสินค้าบางอย่างมีความ จำเป็นต่อมาตรฐานการครองชีพอย่างสมเหตุสมผลมากกว่าสินค้าอื่น (ในทัศนะของสังคม)

ข้อยุ่งยากในการจัดเก็บอันเนื่องมาจากการที่จะกำหนดว่าสินค้าประเภทใดจึง จะจัดเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย และสินค้าใดที่เป็นสินค้าที่จำเป็นแก่การดำรงชีพตามปกติ ทั้งนี้ เพราะสินค้าอย่างหนึ่งซึ่งเป็นของฟุ่มเฟือยของบุคคลกลุ่มหนึ่ง แต่ในอีกกลุ่มหนึ่งอาจเป็นของ จำเป็นแก่ฐานะทางสังคมของเขา เช่น เครื่องเพชรหรือเครื่องประดับที่มีค่าเป็นของฟุ่มเฟือย สำหรับกลุ่มผู้มีรายได้น้อย แต่ในขณะที่เดียวกันอาจกลายเป็นของจำเป็นต่อกลุ่มที่มีรายได้สูง ที่จะต้องซื้อหาไว้ประดับร่างกาย ทั้งนี้เพราะฐานะทางสังคมของเขาเหล่านั้น แม้กระทั่ง เครื่องสำอางซึ่งเรียกว่าเป็นของฟุ่มเฟือย แต่ในปัจจุบันสตรีในทุกวงการต่างนิยมใช้เครื่อง สสำอางค์จนทำให้กลายเป็นของจำเป็นไป แม้แต่ของใช้ที่ลักษณะคล้ายกันแต่ผู้บริโภคคนละกลุ่ม การรับภาระภาษียังต่างกันไป จึงเห็นได้ว่า คำว่าสินค้าฟุ่มเฟือยมีความหมายค่อนข้างกำกวม

โดยทั่วๆ ไปแล้วเราอาจให้คำจำกัดความของคำว่า "สินค้าฟุ่มเฟือย" (Luxury goods) ได้ ๓ ประการ

- ๑) ได้แก่การใช้จ่ายเพื่อสินค้าและบริการที่ส่วนมากแล้วคนร่ำรวยเท่านั้น จะซื้อหามาบำบัดความต้องการได้
- ๒) หมายถึงสินค้าที่มีความยืดหยุ่นของอุปสงค์ (Elasticity of demand) สูง หมายความว่าเมื่อราคาสินค้าเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ความต้องการในสินค้าจะเปลี่ยนแปลงทันที
- ๓) สินค้าหรือบริการใดก็ตามที่ผู้บริโภคสามารถงดเว้นการบริโภคได้โดยไม่เสียสุขภาพหรือเสียหายแก่สังคมเป็นส่วนรวม

ในการกำหนดประเภทของสินค้าฟุ่มเฟือยมักจะกำหนดโดยคำนึงความหมายทั้ง ๓ ประการนี้คละกันไป และบางครั้งนโยบายการเมืองอาจเข้ามาใช้ในการกำหนดประเภทสินค้าฟุ่มเฟือยด้วย

ถ้าพิจารณาคุณลักษณะของการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจากสินค้าฟุ่มเฟือย ทำให้ कुछคล้ายกันว่าเป็นการกีดกันสิทธิในการบริโภคสินค้าบางอย่างแก่กลุ่มที่มีฐานะร่ำรวย ก็กั้นไม่ให้ผู้มีรายได้น้อยได้ใช้เพราะขาดอำนาจซื้อ (Purchasing power) ฉะนั้นการเก็บภาษีประเภทนี้จึงเป็นการส่งเสริมให้ใช้ทรัพยากรต่างๆ ซึ่งมีอย่างจำกัดไปในทางผลิตสินค้าที่จำเป็นมากกว่าจะใช้ไปในทางการผลิตสินค้าฟุ่มเฟือย

II. ภาษีสรรพสามิตซึ่งจัดเก็บเพื่อควบคุมการบริโภคสินค้าบางอย่างซึ่งไม่เหมาะสมที่จะบริโภค (Sumtuary Excises) ตัวอย่างของสินค้าที่เข้าข่ายเสียภาษีนี้ คือ สุรา ยาสูบ ฯลฯ การเก็บภาษีตามหลักการนี้ เพราะการบริโภคจะทำให้เกิดผลเสียหายแก่สังคมเป็นส่วนรวมซึ่งไม่อาจจะคำนวณออกมาให้เห็นชัดในรูปของเงินตราได้เหมือนกับ การคิดต้นทุนการผลิตที่ผู้ผลิตจ่ายไป ผลเสียของการดื่มสุรา ก็คือผู้ที่ดื่มสุราจะกลายเป็นทาสสุรา ขาดความอิสระ ทำให้เกิดความระหองระแหงในครอบครัว และยังก่อให้เกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์ ตลอดจนอาชญากรรม การสูบบุหรี่ก็มีโทษทางสุขภาพ และผู้ที่สูบบุหรี่ยังอาจทำให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาท ซึ่งโทษเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาต่อสังคมตามมา

แม้ว่าภาษีสีนี้จะมีส่วนดีในการที่จะช่วยลดการบริโภคและการผลิตสินค้าบางอย่าง แต่ภาษีสีนี้จะตกเป็นภาระอันหนักหน่วงกับคนกลุ่มใหญ่ซึ่งบริโภคเพียงพอประมาณ ดังนั้นถ้าจะคำนึงผลทางด้านเศรษฐศาสตร์แล้ว การกระจายภาระภาษีแบบนี้แบบนี้ว่าไม่เหมาะสม แต่ควรพิจารณาตามหลักความยุติธรรม ทั้งนี้เพราะสังคมยอมรับหลักการว่าบุคคลควรชดใช้ค่าเสียหายให้แก่สังคมในรูปของการเสียภาษีในการที่เขาบริโภคสินค้าประเภทนี้แม้จะบริโภคเพียงเล็กน้อยก็ตาม ฉะนั้นภาระภาษีซึ่งตกหนักแก่กลุ่มที่ใช้สินค้าเพียงเล็กน้อยจึงเป็นไปตามมาตรฐานความยุติธรรมในการกระจายภาษีซึ่งสังคมเป็นผู้กำหนด แม้จะขัดกับหลักการอันเป็นที่ยอมรับกันบ้างก็ตาม

ทางด้านรัฐบาล การที่กำหนดให้เก็บภาษีสีนี้ เพราะถือว่าพลเมืองของประเทศสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้แม้จะไม่บริโภคสินค้าเหล่านี้ การที่บริโภคถือว่าบาป (sinful) และมีจุดประสงค์ที่จะจำกัดการบริโภค แต่บางอย่างรัฐตั้งใจเก็บโดยคำนึงถึงรายได้เข้ารัฐมากกว่าเหตุผลอื่น ทั้งนี้เพราะประชาชนนิยมบริโภค จึงนำรายได้เข้าประเทศในรูปของภาษีประชาชนนิยมบริโภคกันทั่วไปโดยยินดีรับการเสีย และแม้ว่าจะทราบว่ามีความเสียหายในการบริโภคมากกว่าผลดีเขาก็ไม่ลดการบริโภคลงเท่าใดนัก รัฐจึงควรดึงเอารายจ่ายเหล่านี้บางส่วนเข้ามาเป็นรายได้แทนที่จะไม่ได้รับประโยชน์อันใดจากผลเสียที่จะเกิดขึ้น

III. ภาษีสรรพสามิตที่จัดเก็บจากสินค้าหรือบริการบางอย่างซึ่งได้รับประโยชน์เป็นพิเศษจากกิจการของรัฐบาล (Benefit Based Excise) หลักการของการจัดเก็บภาษีสีนี้ถือว่าสินค้าใดที่ได้รับประโยชน์จากกิจการใดซึ่งรัฐเป็นผู้ให้บริการ ผู้ผลิตก็ควรเสียค่าบริการเป็นการชดเชยให้แก่รัฐ เพราะถ้าปราศจากบริการเหล่านั้นแล้ว ธุรกิจก็อาจจะดำรงอยู่ไม่ได้ เพราะสินค้าอาจจะไม่มีประโยชน์แก่การบริโภค ฉะนั้นรัฐควรได้รับส่วนแบ่งจากผลประโยชน์ที่ผู้ผลิตได้รับบ้าง เพื่อนำมาซ่อมแซมหรือปรับปรุงบริการให้ดีขึ้น ตัวอย่างสินค้าที่ต้องเสียภาษีสีนี้สำหรับประเทศไทยก็ได้แก่ น้ำมันและผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม

IV. ภาษีสรรพสามิตเบ็ดเตล็ด (Miscellaneous Excises) หลักการสนับสนุนอยู่กับเหตุผลพิเศษ เช่น ในยามสงครามรัฐอาจเก็บภาษีจากสินค้าบางอย่างเพื่อให้ประชาชนลดการบริโภคลง เพื่อที่จะได้นำวัตถุดิบหรือปัจจัยอื่นๆ ที่ใช้ในการผลิตสินค้าเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์

ในการทำสงครามโดยตรง หรืออาจจะขึ้นอยู่กับจุดประสงค์เพื่อหารายได้เข้าประเทศแต่อย่างเดียวกันโดยไม่มีเหตุผลอื่นใดเลยก็ได้ ประเภทของสินค้าที่ถูกเก็บภาษีเหล่านี้ขึ้นอยู่กับรัฐบาลของแต่ละประเทศว่าจะเก็บจากสินค้าใดบ้าง

การผลักภาระภาษีสรรพสามิตของผู้ประกอบการ

ก่อนที่จะกล่าวถึงการผลักภาระภาษีสรรพสามิต จะอธิบายถึงคำสองคำที่ใช้คือ "ภาระภาษี" และ "การผลักภาระภาษี"

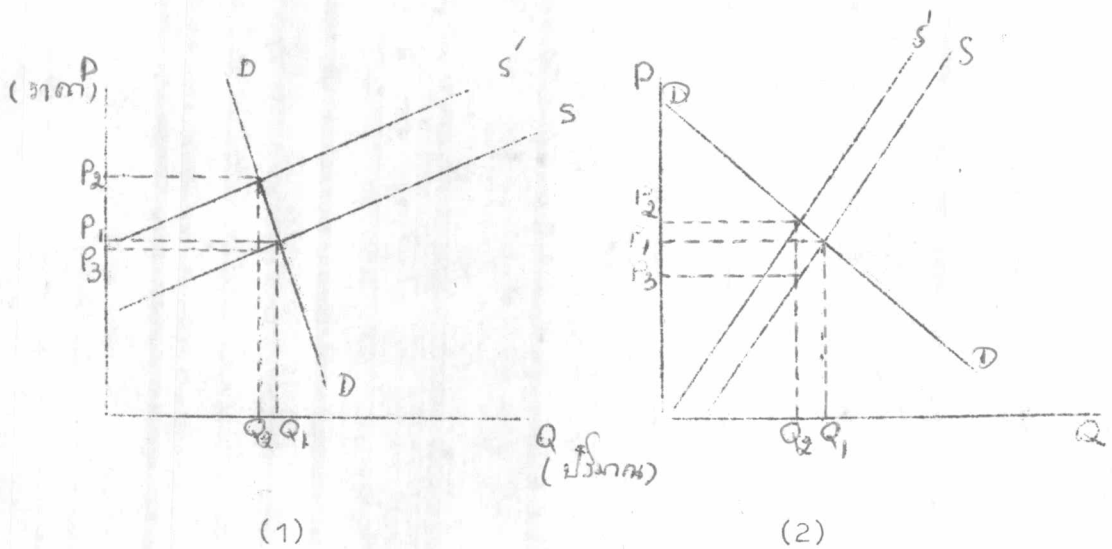
คำว่า "ภาระภาษี" (IMPACT) หมายความว่าถึงจำนวนเงินค่าภาษีที่บุคคลต้องจ่ายเนื่องจากการบังคับของรัฐให้บริจาททรัพย์สินเพื่อนำเงินที่ได้ไปใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังนั้นการที่รัฐเรียกเก็บภาษีเท่ากับเป็นการสร้างภาระแก่ประชาชน และเป็นการกำหนดผู้รับภาระภาษีแห่งภาษีนั้นๆ

"การผลักภาระภาษี" หมายความว่าวิธีการที่ผู้ต้องรับภาระภาษีนั้นผลักภาระไปให้ผู้อื่นเสียภาษีแทน ในการผลักภาระภาษีนี้อาจผลักไปข้างหน้า (Forward shifting) คือผลักออกไปเป็นทอดจนถึงผู้บริโภครายสุดท้าย หรือผลักกลับไปข้างหลัง (Backward shifting) คือเจ้าของสินค้าอาจรับภาระภาษีไว้เอง หรือผลักต่อไปให้เจ้าของปัจจัยในการผลิตสินค้านั้นๆ

ภาระภาษีสรรพสามิตอันเป็นภาษีที่เรียกเก็บจากผู้ผลิตหรือผู้ขายสินค้า ดังนั้นตามทางกฎหมายแล้ว ผู้รับภาระภาษีนี้อาจบุคคลกลุ่มนั่นเอง แต่ผู้รับภาระที่แท้จริงกลายเป็นคนกลุ่มอื่นไปโดยการที่ผลักภาระนี้ไป เมื่อพิจารณาทางด้านเจ้าของสินค้า ภาษีสรรพสามิตที่เขาเสียถือว่าเป็นส่วนหนึ่งแห่งต้นทุน ถ้าเขาไม่อาจผลักภาระนี้ก็จะทำให้เขาคำไรที่ต้องได้รับตามปกติ หรืออาจจะขาดทุนเท่ากับภาษีที่ต้องเสีย ซึ่งอาจมีผลทำให้ต้องลดปริมาณการผลิตลง การที่ลดปริมาณการผลิตลงย่อมมีผลกระทบต่อเจ้าของปัจจัยในการผลิต เช่น เจ้าของวัตถุดิบหรือเจ้าของแรงงานได้ ตัวอย่างในเรื่องการผลักภาระภาษีสรรพสามิตนี้ได้แก่ การที่รัฐเก็บภาษีบุหรินจากผู้ผลิต ผู้ผลิตก็จะผลักภาระออกไปให้แก่ผู้บริโภค (Consumer) โดยการขึ้นราคาขายบุหรินนั้น ภาระภาษีนี้อาจตกเป็นของผู้บริโภคไป เรียกว่าเป็นการผลัก

การกระทำไปข้างหน้า แต่การที่ขึ้นราคาขึ้นทำให้การบริโภคลดลงอย่างมาก ปริมาณ
 ขายจะลดลงตามปริมาณบริโภคที่ลดลงนั้น ฉะนั้นผู้ขายก็จำต้องลดราคาขายลงมา แต่ถา
 เขามีอำนาจในการต่อรอง (Bargaining power) สูง เขาก็อาจจะคงขายในราคาเดิม
 แต่เห็นผลราคาซื้อไปยาสูบที่เป็นวัตถุประสงค์ในการผลิตยาสูบลง ดังนั้นชาวไร่ยาสูบก็จะกลายเป็น
 ผู้รับภาระแทนผู้ผลิต เช่นนี้เรียกว่าผู้ผลิตผลักภาระภาษีไปข้างหลัง

การที่ผู้ผลิตจะผลักภาระได้มากน้อยเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการ
 แต่ปัจจัยที่นับว่าสำคัญที่สุดก็คืออุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) ของสินค้านั้น
 ดังนี้

Inelastic Demand,
 elastic supply.

Elastic demand
 Inelastic supply.

ให้เส้น S และ D แสดงถึงอุปทานและอุปสงค์ของสินค้าอย่างหนึ่งตามลำดับ
 ณ จุดดุลยภาพ (Equilibrium) เดิมคือจุดที่ D ตัดกับ S ราคาที่ซื้อขายกันคือ P_1
 และปริมาณที่ขายคือ Q_1 สมมติว่ารัฐเก็บภาษีสรรพสามิตจากสินค้านี้ภายหลังที่ถูกเก็บภาษี

เส้น s (ซึ่งจะเท่ากับต้นทุนของเจ้าของสินค้า) จะขยับสูงขึ้นเป็น s' ดังนั้นผู้บริโภคจะต้อง
 จ่ายเงินสูงขึ้น แต่เมื่อราคาสูงขึ้นเขาก็ต้องการสินค้าลดลง ดังนั้นจึงมีจุดดุลยภาพใหม่ขึ้น
 คือที่ราคา P_2 ซึ่งเป็นราคาที่ผู้บริโภคต้องจ่าย และผู้ผลิตจะได้รับเพียง P_3 ส่วนแตก
 ตางระหว่าง P_2 และ P_3 คือภาษีที่รัฐเก็บ

ในรูป (๑) ภาษีส่วนใหญ่จะถูกผลักไปให้ผู้บริโภคโดยจะต้องซื้อสินค้าแพงขึ้น และ
 ภาษีอีกส่วนหนึ่งผู้ผลิตจะรองรับภาระ แต่ดาอุปสงค์มีความยืดหยุ่น (elastic) มาก และ
 อุปทานมีความยืดหยุ่นน้อย ดังในรูป (๒) แล้วภาระแห่งภาษีจะตกอยู่กับ supplier ในทาง
 ตรงข้ามดาอุปสงค์เป็นแบบ completely inelastic แล้วภาษีจะถูกผลักภาระไปข้าง
 หนาทั้งหมด

จากรูปทั้งสองนี้แสดงให้เห็นลักษณะโดยทั่ว ๆ ไปในการผลักภาระภาษีนี้ คือดาอุปสงค์
 มีความยืดหยุ่น ไม่ว่าจะ เป็นเพราะสินค้านั้นไม่มีความจำเป็นหรือมีสิ่งของที่เข้ามาทดแทนได้
 ดังนั้นผู้ซื้อสามารถผลักภาระภาษีให้อยู่กับ supplier ได้โดยการจำกัดการซื้อ แต่ดาอุปทาน
 มีความยืดหยุ่น (ในกรณีนี้ผู้ผลิตสามารถนำปัจจัยไปใช้ในการผลิตอื่นได้ทันที) ภาษีสรรพสามิตที่
 เรียกเก็บจากสินค้าจะตกเป็นภาระของผู้ซื้อ

นอกจากลักษณะแห่งอุปสงค์และอุปทานของสินค้าแล้ว ลักษณะของธุรกิจก็เป็นปัจจัยสำคัญ
 ในการมีอำนาจในการผลักภาระเช่นกัน ทั้งนี้เพราะดาลักษณะของธุรกิจเป็นแบบผูกขาด (mono-
 poly) หรือผู้ประกอบการสามารถรวมกลุ่มกันได้ อำนาจในการผลักภาระได้ดีกว่าธุรกิจที่มีการ
 แข่งขัน (Competition) นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ เช่น ลักษณะของต้นทุนการผลิตใน
 อุตสาหกรรม, ลักษณะของสินค้า, ภาษีที่จัดเก็บเป็นภาษีเฉพาะอย่างหรือภาษีโดยทั่ว ๆ ไป,
 จำนวนภาษีมากหรือน้อย และปัจจัยสุดท้าย ภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรืองหรือตกต่ำ (๑) ทั้งหมดนี้จะเป็น
 ปัจจัยที่จะต้องไปประกอบการพิจารณาว่าภาระแห่งภาษีต่าง ๆ จะถูกผลักไปได้มากหรือน้อยเพียงใด

ในการผลักภาระภาษีนั้นอาจกล่าวได้ว่า อาจผลักได้อย่างมากที่สุดเท่ากับภาษีที่ต้อง
 เสีย ตัวอย่าง สินค้าชนิดหนึ่งมีต้นทุน ๘ บาท เสียภาษี ๒ บาท พรอค่าตั้งราคาขาย
 ๑๒ บาท เท่ากับได้กำไร ๒ บาท (๑๒ - ๑๐) ถ้ารัฐบาลขึ้นภาษีอีก ๑ บาท พรอค่าขึ้นราคา

(๑) ดร. อรัญ ชรรมนโน, การคลัง พิมพ์ครั้งที่ ๒ หน้า ๔๐ - ๔๘.

ไปเป็น ๑๕ บาท เขาก็ผลักดันภาษีให้แก่ผู้บริโภคทั้งหมดคือ ๑ บาท แต่ในขณะที่เดียวกัน ก็ช่วยโอกาสเพิ่มกำไรจากที่เคยได้รับหน่วยละ ๒ บาทเป็น ๓ บาท โดยอ้างการขึ้นภาษีบัง หน้า ซึ่งทางปฏิบัติแล้วถ้าบุคคลในคณะรัฐบาลมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง กรณีเช่นนี้จะ เกิดได้ยาก เพราะรัฐบาลจะต้องควบคุมการหากำไรเกินควรเพื่อมิให้ประชาชนต้องเดือด ร้อนจากการเป็นผู้รับภาระภาษีนี้มากเกินไปเกินควร อันจะทำให้รัฐบาลเสียคะแนนนิยมจากประชาชน ใคอย่างมาก

ข้อเสียของภาษีสรรพสามิต

เนื่องจากภาษีสรรพสามิตเป็นภาษีบริโภค (Consumption taxes) อย่าง หนึ่ง ฉะนั้นผลดีหรือผลเสียในการจัดเก็บภาษีนี้ จึงสามารถให้การพิจารณาเช่นเดียวกับ ภาษีบริโภค ดังนี้

ผลดี

๑. การเก็บภาษีจากการบริโภคมีแนวโน้มที่จะทำให้ประชาชนลดการบริโภคลง และเพิ่มการออม (Saving) ให้มากขึ้น การออมของประชาชนอาจทำได้โดยในรูปของ เงินฝากประจำที่ธนาคาร หรือออมไว้เพื่อลงทุนในธุรกิจต่างๆ อันจะทำให้เศรษฐกิจของ ประเทศดีขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา (Developing country) ซึ่งจำเป็นต้องใช้เงินตราตามโครงการพัฒนาประเทศเป็นอันมาก ดังนั้นภาษีใดๆ ที่จะทำให้ประชาชน ออมมากขึ้นก็จะเป็นผลดีแก่ประเทศ

๒. การเก็บภาษีการบริโภคจะช่วยลดภาวะเงินเฟ้ออันเกิดจากการใช้จ่าย ของประชาชนเพิ่มขึ้นในอัตราส่วนที่สูงกว่าการเพิ่มปริมาณสินค้าและบริการในท้องตลาด ฉะนั้นภาษีนี้จะเป็นเครื่องมือที่รัฐบาลจะใช้ในการแก้ไขปัญหาค่าเงินเฟ้อได้อย่างหนึ่ง เพราะ เมื่อรัฐเก็บภาษีเพิ่มขึ้นประชาชนที่มีอำนาจซื้อ (Purchasing power) ได้มากก็ไม่สามารถ ซื้อหาบริโภคได้ เป็นการลดค่าใช้จ่ายของประชาชนลง

๓. ก่อให้เกิดความยุติธรรม เพราะการเก็บภาษีจากเงินได้ บุคคลบางกลุ่ม อาจไม่ต้องเสียภาษีเลย เช่น บุคคลที่ไม่มีรายได้ที่เห็นชัด หรือผู้ที่สามารถแสวงหากิจที่หลบหลีก

การเสียภาษี พวกเขาเหล่านี้ไม่เสียภาษีบำรุงประเทศ นับว่าเป็นการเอาเปรียบผู้อื่น การที่รัฐเก็บภาษีบริโภคทุกคนต้องบริโภค ฉะนั้นทุกคนต้องเสียภาษี จึงเป็นการยุติธรรมดี

ผลเสีย

๑. ทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น เพราะเมื่อรัฐเก็บภาษี พ่อค้าก็มักจะผลักภาระภาษีไปให้แก่ผู้บริโภค ทำให้ค่าใช้จ่ายของประชาชนสูงขึ้น

๒. ความต้องการในการบริโภคสำหรับกลุ่มผู้มีรายได้น้อย เมื่อเทียบอัตราส่วนกับรายได้อันที่เขาได้รับมักจะต่ำกว่าอัตราส่วนในการบริโภคของรายได้อันของกลุ่มผู้มีรายได้น้อย การเก็บภาษีจากผู้บริโภคทำให้ผู้มีรายได้น้อยเสียภาษีในอัตราส่วนสูงกว่าผู้มีรายได้น้อย การกระจายภาระภาษีเช่นนี้ขัดกับหลักความยุติธรรม ทำให้ภาระของภาษีเป็นไปในลักษณะถอยหลัง เพราะคนจนคนรวยเสียภาษีเท่ากันเมื่อเทียบกับอัตราส่วนภาษีต่อรายได้แล้วคนจนเสียภาษีสูงกว่าคนรวย

๓. ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ การเก็บภาษีจากการบริโภคจะทำให้คนลดการใช้จ่ายเงิน ภาวะเศรษฐกิจก็จะยิ่งตกต่ำ เพราะสินค้าขายไม่ออก เกิดปัญหาคนว่างงานหรือราคาของปัจจัยการผลิตตกต่ำจนเจ้าของปัจจัยประสบภาวะขาดทุนได้

ภาษีสรรพสามิตทั้งข้อดีและข้อเสียคละกันไป แต่ภาษีนี้นี้ก็ยังได้เปรียบกว่าภาษีการบริโภคอย่างอื่น คือภาษีการขาย (Sales tax) ในแง่ที่ว่าภาษีสรรพสามิตก็เก็บเฉพาะสินค้าหรือบริการบางอย่าง ดังนั้นในการกำหนดประเภทของสินค้าที่ต้องเสียภาษีสรรพสามิตเฉพาะที่มีเหตุผลและความเหมาะสม เพื่อผู้ที่มีรายได้น้อยจะไม่เดือดร้อน แต่ก็มีผู้ว่าการเก็บภาษีสรรพสามิตนี้ทำให้ประชาชนทำการตัดสินใจบริโภคสินค้าโดยคำนึงถึงภาระภาษีเท่านั้น แต่ไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้สินค้านั้น อย่างไรก็ตามถ้ารัฐบาลใช้ภาษีสรรพสามิตให้เหมาะสมกับเหตุการณ์และเวลา และสิ่งแวดล้อมทางเศรษฐกิจ (Economic Environment) แล้วภาษีสรรพสามิตจะให้ผลดีมากกว่าผลเสีย

ลำดับและวิธีการเขียนวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจะศึกษาถึงภาษีสรรพสามิตของประเทศไทยในปัจจุบันเพื่อจะได้อธิบายและตั้งข้อ เสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงภาษีสรรพสามิตในด้านต่างๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสาขาวิชา เพื่อให้ภาษีสรรพสามิตมีความสำคัญในด้านรายได้ของประเทศมากขึ้น ลำดับของการเขียนวิทยานิพนธ์มีดังนี้

ตอนที่ ๑ (บทที่ ๒) จะกล่าวถึงภาษีสรรพสามิตที่จัดเก็บในต่างประเทศ โดยยกตัวอย่างของประเทศที่เจริญแล้วทั้งยุโรปอเมริกาและเอเชีย รวมทั้งประเทศที่กำลังพัฒนาในระดับเดียวกับประเทศไทย ประเทศเหล่านี้ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สวีเดน ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ เกาหลี

ตอนที่ ๒ (บทที่ ๓) ภาษีสรรพสามิตของประเทศไทย โดยจะกล่าวถึงภาษีที่จัดเก็บอยู่ในขณะนี้ทั้ง ๕ ประเภท โดยจะแยกกล่าวแต่ละประเภทในหัวข้อ (๑) วิเคราะห์ ศัพท์ (๒) วิธีการจัดเก็บและอัตราภาษีและ (๓) การคืนและยกเว้นภาษี

ตอนที่ ๓ (บทที่ ๔) ปัญหาในการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในบทนี้จะยกปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตในปัจจุบัน

ตอนที่ ๔ (บทที่ ๕) ในบทนี้จะแยกกล่าวเป็นสองภาค ภาคแรกจะเป็นการสรุปภาษีสรรพสามิตของประเทศไทยในด้านต่างๆ และภาคสองเป็นข้อ เสนอแนะในการปรับปรุง ภาษีสรรพสามิต
